

vijftig maal *Tacitus* had gelezen. Een zoo gunstige uitslag deed hem besluiten, tot het schrijven der *Nederlandsche Historiën*, beginnende met den afstand van Karel V. Hier toe doorlas hij niet slechts alle binnen- en buitenlandsche schrijvers, die hierover iets hadden geboekt, maar hij deed zich door lieden, wier waarheidsliefde en geheugen hij veilig kon vertrouwen, de gebeurtenissen mededeelen, welke zij hadden bijgewoond. Waarschijnlijk wilde hij de geschiedenis tot 1609 beschrijven, doch de dood liet hem daartoe den tijd niet.

Terwijl hij in een tweede huwelijk zeer gelukkig leefde, werd zijn arbeid, in de laatste jaren zijns levens, dikwijls gestoord door de pijnen der jicht, en toen hij in 1647 naar 's Gravenhage was gegaan, om de begrafenis van Frederik Hendrik bij te wonen, kwam hij ziek terug. Hevige koortsen grepen den ouden man aan, en voerden hem op zes-en-zestigjarige leeftijd in de armen des doods.

Toen hij begraven was, werd zijne lijkrede, door Gerard Brandt vervaardigd, uitgesproken door Sjermesz, een der beste tooneelspelers van zijn tijd. Deze plegtigheid had plaats in den schouwburg, waar zoo vaak zijne stukken opgevoerd waren geworden, en den zelfden avond werd nog zijn *Geraerd van Velzen* vertoond.

JOOST VAN DEN VONDEL.

1587—1679.

WERKEN.

Treurspelen: Lucifer. — Palamedes. — Gijsbrecht van Aemstel. — Adam in Ballingschap. — Joseph in Dothan. — Joseph in Egypte. — Joseph in 't hof. — David in Ballingschap. — David hersteld, enz.
De Leeuwendalers, een landspel. Lier- en Hekeldichten, enz.

In 't midden der zestiende eeuw leefde te Antwerpen zekere Pieter Kranen, die met zijne vrouw op 't punt stond

om als offer der toenmaals zoo teugelloos woedende inquisitie te vallen, daar beiden aangeklaagd waren geworden van tot de Doopsgezinde gemeente te behooren. Kranen wist zich uit de voeten te maken, en zijne vrouw werd behouden door haar neef, die in bedenking gaf of men haar niet kon sparen, wanneer haar dochtertje, dat onder deze omstandigheden het leven zag, naar de Roomsche gebruiken werd gedoopt. Dit kind, dat den naam van Sara ontving, verzelde hare moeder naar Keulen, werwaarts Kranen was heen gevlugt, huwde daar later met Joost van den Vondel, insgelijks een doopsgezind vlugteling uit Antwerpen, en werd er moeder van twee zonen, Willem en Joost. Eerlang begaf zich dit huisgezin naar Amsterdam, waar het zijne godsdienstige gevoelens niet behoefde te verbergen.

Aan de opvoeding van Willem werd alles ten koste gelegd: hij studeerde, deed eene reis door Italië en Frankrijk, waar hij tot doctor promoveerde, en Joost — Joost zou achter de toonbank staan.

Maar in Joost sluimerde het genie, dat zich zelve wel zou ontwikkelen. Reeds zeer vroeg maakte hij versjes, wel onbeduidend, doch hij was toch eerst dertien jaar oud toen Hooft, in zijn dichterlijken brief aan de kamer in *Liefde bloeiende*, opmerkzaam maakte op hetgeen van Vondel eens was te wachten.

Op den ouderdom van drie en twintig jaar, trad Vondel in 't huwelijk, en opende toen een kousenwinkel, waarvan hij al de zorg aan zijne vrouw overliet, om zich ongestoord aan de dichtkunst te wijden. Weldra gevoelde hij behoefte, ten einde beter te slagen, om vreemde talen aan te leeren en begon daarom eerst aan 't Fransch. Deze taal echter bragt hem nog niet waar hij wezen wilde, en nu legde hij zich, ofschoon reeds dertig jaar oud, op 't Latijn toe, en later op 't Grieksch.

In 1610 tastte hem eene ziekte aan, in welke hij zich zoo ongelukkig gevoelde, dat hij naar den dood wenschte. Dan dit beterde weder, en toen hij zijne gezondheid had herkregen, werd hij voor eenigen tijd een druk bezoeker

van 't Mui
opleed.

In de
die van
en toen
was geva
eermoode
in vreem
offer der
studeerv
die in de
nomen
"Goed,"
Toen d
bank te
wegens
Oldenba
Palamed

Op
Dit
Me

Het e
ger, die
rijpe ne
angst op
terder w
bekelen.
burger n
toonem.
of, ofsch
wilden st
dat als h
niet we
wore, en

van 't Muider slot, waar hij veel kennis en nuttige wenken opdeed.

In de twisten tusschen de volgelingen van Arminius en die van Gomarus, koos hij de partij der Remonstranten, en toen het hoofd van Oldenbarneveld door beulshanden was gevallen, vervaardigde hij het treurspel *Palamedes of vermoorde Onnozelheit*, waarin hij, onder bedekte namen en in vreemde oorden, Oldenbarneveld als een onschuldig slagtoffer der heerschzucht doet voorkomen. Hij zat op zijn studeervertrek aan dit stuk te werken, toen zijne vrouw, die in den winkel bezig was, hem toeriep, zoo even vernomen te hebben, dat Prins Maurits doodelijk ziek lag. »Goed,» riep Vondel, »ik ben al bezig met hem te beluiden!» Toen de Palamedes verscheen werd Vondel voor de rechtbank te 's Gravenhage gedaagd, om zich te verantwoorden wegens sommige uitdrukkingen, o. a. de volgende aan Oldenbarneveld ontleende woorden, welke hij den jeugdigen Palamedes in den mond heeft gelegd:

*ô mannen, die met onrecht zijt gebeeten
Op mijne onnozelheit, wat is dit voor een wijs,
Dat veertighjaerghe dienst, en zoo veel slavernijs,
Met storten van mijn bloet vergolden wort in 't ende?*

Het ergste vreezende, verborg Vondel zich bij zijn zwager, die hem duchtig doorhaalde en aanmaande om liever zijne nering te behartigen, dan zich door schrijven zooveel angst op den hals te halen. Dit deed hem slechts te bitterder worden en zeggen: ik zal dat volk nog scherper hekelen. De Amsterdamsche regeering wilde nogtans haar burger niet uitleveren, en Vondel durfde zich weder vertoonen. Met eene geldboete van 300 gulden kwam hij er af, ofschoon sommigen zijner rechters hem veel strenger wilden straffen. Jan Gijsbrechtszoon, een hunner, zeide, dat als hij hier met het recht mogt begaan, Vondel het niet weêr zou doen. Dit gezegde kwam den dichter ter oore, en terstond maakte hij het volgende grafschrift:

*Hier leit Jan Gysbrechtszoon. Treë zacht, je zoudt hem zeer doen;
Mogt hy met 't recht begaen, van Vondel zou 't niet meer doen.*

Niet lang daarna be kroop hem eene mijmerende zwaar-
moedigheid; hij liet alles liggen, en zeide, zich een vroolijk
mensch niet meer te kunnen voorstellen. Een jaar later
bewees hij op eene krasse wijze weder hersteld te zijn,
door het uitgeven van eenige hekeldichten, zoo als *Rom-
melpot van 't Hanekot*; waarin hij den Amsterdamschen ker-
keraad doorhaalde, over het uitdrijven van den predikant
Hanekop. Gaarne mogt hij heerschezuchtige predikanten en
kerkvoogden berispen, dan werd, zoo als hij zich uitdrukte,
zijn geest bijzonder vlug en leyendig.

In 1628 deed hij eene reis naar Denemarken, en van
daar een uitstapje naar Zweden, waar hij in een gedicht,
later bij zijne werken onder den naam van Orakel uitge-
geven, den Koning Gustaaf Adolf voorspelde, dat hij het
Roomsche rijk, of den Keizer, den oorlog aandoen, met
zijne hoeven de heup der Oostenrijkers vertrappen, en in
Rome groote benaauwdheid brengen zou.

Bij zijne terugkomst begon Vondel weër te hekelen, en
gaf zijn *Decretum Horribile of Gruwel der Verwoesting* uit,
waarin hij krachtig tegen de leer der verwerping uitvaart.
De oprichting van den eersten eigenlijken schouwburg te
Amsterdam gaf hem aanleiding, om zijne dichterlijke gaven
aan een heerlijker en edeler arbeid te wijden. Uitgenoo-
digd om een tooneelstuk te vervaardigen, ter inwijding
van het gebouw (1638), schiep hij den *Gysbrecht van Aemstel*.
»een der schoonste dramatische gedichten, in eenige taal
voortgebragt.» Ook begon hij een heldendicht *Constantijn*,
doch eer dit was afgewerkt, verloor hij zijne vrouw door
den dood. Dit was een keerpunt in zijn leven; deze slag
benam hem lust en moed om den *Constantijn* af te werken,
waarvan hij 't voltooide aan de vlammen prijs gaf. Beroofd
van den invloed, dien zijne echtgenoot op hem had, ging
hij langzamerhand overhellen tot de gevoelens der Room-
sche kerk, tot dat het eindelijk den Amsterdamschen pas-

toor Leonardus Marius gelukte hem te bekeren. Het treurspel *de Maaghten* is zijn eerste werk, waarin deze nieuwe richting merkbaar is, en zijne volgende stukken zijn geheel in Romes geest geschreven. Er is gezegd, dat liefde voor eene Roomsche vrouw hem van geloof zou hebben doen veranderen, doch indien dit zoo mogt zijn, heeft hij zijn doel gemist. Zeker is het, dat hij de nieuw omhelsde leer tot den einde toe getrouw bleef, en zich in haar belang zelfs aan proselietenmakerij schuldig maakte.

Ondertusschen waren Vondels zaken geheel in de war geloopen, en had hij 't verdriet een zoon te hebben, die zich zeer misdroeg en het geheele vermogen zijns vaders, 40,000 gulden, verkwistte. De buitensporigheden van dezen zoon zijn vaak Vondel zelven aangewreven, en hij leed daaronder zoo zeer, dat hij in zijne bitterheid uitriep: »Noemt geen kinderen naar uw naam, want die wordt gebrandmerkt, als zij niet deugen.» Niets meer kunnende geven, zond Vondel zijn zoon naar Indië, doch de dood liet den ongelukkige de reis niet volbrengen.

In de hoop op eene ruime belooning, droeg Vondel zijne *Altaergeheimenissen* aan den Aartsbisschop van Mechelen op, hem tevens een fraai gebonden exemplaar verzendende. Daar hij er verder niets van vernam, begaf hij zich in persoon naar dien kerkvoogd, die hem in zijne logge onwetendheid toevoegde: »Wat zal ik u zeggen, heer Vondel, van uw werk en rijmerij? 't Gaat al wel, doch gij zijt op verre na zoo goed niet als Cats. Maar wacht eens, ik wil u een geschenk geven.» Vondel wachtte, en nu kwam de Aartsbisschop weder met eene opgerolde schilderij, zeggende: »daar hebt gij een schoon altaarstuk van Rubens.» Opgetogen door zulk een kostbaar geschenk, neemt Vondel het dankbaar aan, vertoont het vol verrukking aan zijne vrienden te Amsterdam, en verneemt hier, dat het schoone stuk slechts eene copie is.

Toen Vondel zeventig jaar oud was, zou hij gebrek hebben moeten lijden, indien men hem niet had geholpen aan een postje in de bank van leening, dat hem 750 gulden

opbragt, en zeer slecht door hem werd waargenomen, daar hij, om te dichten, niet zelden het boekhouden ver-
gat, of dit soms in verzen deed. 't Gevolg hiervan was,
dat hem zijn postje werd ontnomen, doch men liet hem
zijn inkomen behouden.

Op zijn vier en tachtigste jaar gaf Vondel nog eene ver-
taling van *Ovidius* in 't licht, en vijf jaar later kon hij nog
zonder bril geschreven schrift lezen. Hoe oud Vondel ook
was, toch vreesde hij te sterven. »Ik heb geen zin in den
dood,» zeide hij tot zijne nicht Agnes Blok, en toen zij
hem vraagde: »hebt gij dan ook geen zin in 't eeuwig
leven?» gaf hij ten antwoord: »o ja, maar daar wenschte
ik wel zonder sterven heen, gelijk Elias.»

Een en negentig jaar oud overleed te Amsterdam, na
op Roomsche wijze te zijn bediend, Neêrlands groote dich-
ter; door veertien beoefenaars der dichtkunst gedragen, werd
hij naar zijne laatste woning, in de nieuwe kerk, gebragt.

CONSTANTIJN HUYGENS.

1596—1687.

WERKEN.

Gedichten: Korenbloemen. — Zedeprinten. — Kostelyck Mal. —
Daghwerk. — Hofwyck. — Voorhout. — Zeestraet. —
Klucht. — Oogentroost, enz.

De Ridder C. Huygens, Heer van Zuylichem, werd te
's Gravenhage geboren, waar zijn vader secretaris van den
raad van State was. Als kind ontwikkelde hij zeer geluk-
kig. »Met nog teëre vingertjes,» zegt Hooft, »tokkelde
hij reeds de luit;» op zijn vijfde jaar legde hij eene groote
voorliefde voor den zang aan den dag, en weldra gaf hij
blijken van grooten aanleg voor de poëzij. Zijn vader, te
recht beseffende, dat de mensch van al zijne vermogens
partij moet trekken, deed hem onderwijzen in het teekenen
met de pen en met krijt, het schilderen, dansen, schermen,